

יום	יום לחדש	יום מוהר"ן	ליקוטי מוהר"א	ליקוטי הלכות מוהר"א	משנה ברורה	השתפכות הנפש	שולחן ערוך אבן עזר
שבת	ט'	פ'	רנב	חורה	סו-סה	ל, לא	
א	י'	פא	ח"ב-א	צג	סט-ע	לב, לג	
ב	יא'	פא:	ב	צג:	עא-עב	לד, לה	
ג	יב'	פב:	ג	צד:	עג-עד	לו, לי	
ד	יג'	פב:	ד	צד:	עה-עו	לה, לט	
ה	יד'	פג:	ה	צה:	עז-עה	מ, מא	
ו	טו'	פג:	ו	חורה	עט-פ	מב, מג	

בקר בני אהרן

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

221 | פרשת חוקת | ט' תמוז תשפ"א

בְּכָל לְבַבְךָ - בְּשֵׁנֵי יִצְרִיךָ

וכשהוא מתאונן שמה שנתנו לו אותה היא לו לרעה ולמכשול, הרי זה שורש כל הרעות והטומאות שבעולם... ללמדך שגם נסיון שניתן מן השמים היא מתנה עצומה וחסד חיים שניתן לו כדי להתעלות ולחקן ולזכות לחיי עולם, ומי שמתאונן על כך שנברא בו יצר הרע הינו בעצם כפוי טובה. ועל אף שעלינו להתפלל להינצל מהיצר בכל עת, אולם עצם בריאת היצר הינה טובה והארת פנים מופלאה שאסור להתאונן על כך.

נסיונות ונסיונות ושוב נסיונות, כל היום הוא מוקף במלחמה קשה, לפעמים הוא נלחם ומנצח אך לבסוף נופל שוב. לבו מתמלא מרירות על עצמו: למה הוא כזה ביש מזל שנפל בחלקו להתנסות בכל פעם? למה לא שפר חלקו לחיות חיי השקט ובטח מבלי לחוש כל רגע בתבערת היצר?

הלא כה דברי רבינו הקדוש כאש בווערת כפי שהעתיקים מוהר"ן: "והיא מעלה גדולה כשיש עדיין יצר הרע לאדם, ואם אין יצר הרע לאדם אין עבודתו נחשבת כלל! ובשביל זה מניח השם יתברך את היצר הרע שיתפשט כל כך על האדם וביותר על מי שחפץ באמת להתקרב אליו יתברך, אף על פי שעל ידי התפשטותו והתגרותו כל כך הוא מביא את האדם למה שמביא לכמה עוונות ופגמים גדולים, אף על פי כן הכל כדאי אצלו יתברך בשביל התנועה טובה מה שבתוקף התגברותו של היצר הרע מתגבר עליו האדם באיזה תנועה ובורח ממנו, שזה יקר אצלו יתברך ביותר מאלו עבד אותו אלף שנים בלי יצר הרע, כי כל העולמות לא נבראו כי אם בשביל האדם, שכל מעלתו וחשיבותו הוא מחמת שיש לו יצר הרע כזה והוא מתחזק כנגדו, על כן כל מה שהוא מתפשט ביותר ויותר כמו כן הוא יקר בעיניו יתברך יותר כל תנועה בעלמא שהוא מתחזק נגדו" (ליקוטי עצות, התחזקות לז).

בפרשתנו אנו לומדים על חומרת המדה הרעה של 'כפיות טובה'. מי שאינו מתבונן בטובה שעשו עמו ומכחיש זאת, נענש חלילה קשות. בני ישראל חטאו באמרם על המן שניתן להם מן השמים "ונפשנו צצה בלחם הקלוקל", ועל כך שולחו בהם הנחשים הרשפים שנשכחו והמיתו בהם עם רב. חז"ל (ע"ה) מגלים לנו שזו היתה מדת כפיות טובה, והיא היתה המשך לכפיות הטובה של אדם הראשון שכפר בטובתו של מקום ואמר על האשה שנתן לו "האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי ואוכל", והיא שגם גרמה להם להיות כפויי טובה ולא להאמין בטובת ה' שיתן להם יראת שמים.

כפיות טובה היא מידה רעה ואיומה, שכאשר האדם מרגיל עצמו בה אפילו כלפי חברו היא מתפשטת והולכת עד שהיא גורמת לו לכפור בטובתו של הקב"ה, וכפי שחז"ל אמורים (משנת רבי אליעזר פ"ז): "אין לך קשה לפני הקדוש ברוך הוא יתר מכפיית הטובה. מפני מה ענש הכתוב ביותר לכפויי טובה, מפני שהוא כעניין כפירה בהקב"ה, האדם הזה הוא כופר טובתו של חברו, למחר הוא כופר טובתו של קונו". עד כדי כך, שגם כלפי גוי אסור להיות כפוי טובה, וכפי שרבינו הקדוש כותב "אסור לאדם שיהיה כפוי טובה בין לישראל בין לגוי" (ספר המידות, תפלה ח"ב סב), וכל שכן כאשר הוא כופר בטובה שהקב"ה נתן לו בעצמו.

אסור לנו להיות כפויי טובה על מתנת היצר. כמובן שעלינו ללחום בו בכל כוחנו, אבל עצם מציאות הנסיונות וההתגברות של האש הרעה שלו היא מתנת שמים, כדי לזכות לשלמות המעלה על ידי זה. ובעצם זוהי הרי מצות התורה "ואהבת את ה' אלוך בכל לבבך" וחז"ל (ברכות פט). דרשו: "בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע", מבאר זאת מוהר"ן (לקוטי הלכות, יין נסך ג): "כי עיקר שלמות העבודה שיהפוך היצר הרע, דהיינו רתיחת הדמים, אל האהבה דקדושה", ומקור דבריו בזוהר הקדוש (פרשת תרומה, קסג). [בתרגום ללשון הקודש]: "ואהבת את ה' אלוך בכל לבבך, בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע, ואם תאמר, ביצר הרע איך אדם יכול לאהוב אותו, שהרי יצר הרע מקטרג שלא יקרב אדם לעבודת הקב"ה? אלא זוהי עבודת הקב"ה ביתר שאת, שכשהיצר הרע הזה נכנע והאדם הזה שובר אותו, זוהי אהבת הקב"ה, משום שיועד לקרב את אותו יצר הרע לעבודת הקב"ה. בא וראה, אם לא היה המקטרג הזה, לא היו יורשים הצדיקים את הגנזים העליונים הללו שעתידיים לרשת בעולם הבא, ועל זה יש לצדיקים להחזיק לו טובה, שהרי בגללו יורשים כל אותן הטובות ועידונים ותשוקות לעולם הבא".

מוהר"ן מחדש שכל זוהמת הנפש, שורש כל החטאים והטומאות, היא אותה עזות מצח של כפיות טובה, כאשר האדם מקבל טובה מאת חברו והמקבל נעמד בעזות וכופר בטובה זו. וכה הם דבריו הנפלאים: "אמרו חז"ל, חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, כי העזות הוא זוהמת הנפש רע לגמרי, בחינת פגם הקדושה, ששם עיקר החציפות והעזות. ובודאי לא נחשד ישראל שישקר ויעיז פניו, שהוא תוקף הזוהמה של השבעים אומות, ובפרט נגד בעל חובו שעשה לו טובה, והוא יעיז נגדו ויהיה כפוי טובה, שזהו פגם זוהמת הנפש שבא על ידי חטא עץ הדעת, בחינת 'האשה אשר נתת עמדי', ואמרו חז"ל שהיה כפוי טובה, כי אז כפר בעיקר, בחינת כופר בכל, אבל ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתו, ועל כן הם בחזקת שאינם כפויי טובה ולא יעיזו פניהם לשקר לגמרי" (ליקוטי הלכות, טוען ונטען ה"א).

נאהב את הקב"ה ונשמח בו שנטע בנו נסיונות אלו, ונבין שהכל לקרב כדי שנלחום בהם וננחול חיי עולם, והיא שתתן בנו כח לעמוד בכל אלה ולזכות על ידם לתכלית הנצחית.

דבר המערכת

שוב חורשים אויבי ה' מזימתם לשלוח יד במקודשיו ולגזור גזירות על ישראל. חילופי שלטונות הרשע אינם משנים בעצם מהות הצרה הצרורה של הקמת מלכות המורדת בקב"ה בפלטרין של מלך, כל כוונתם לבלע נחלת ה', ומשמאל ומימין שווים לרעה "כי הנה אויבך יהמין ומשנאיך נשאו ראש, על עמך יערימו סוד ויתיעצו על צפוניך, אמרו לכו ונכחדים מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד" חלילה.

השינויים נועדו רק לעוררנו להתחדש בתפילה, ולהבין שהעולם מתחדש ומתחלף ע"י הבורא שמחדש תדיר את עולמו, ועל כן גדולה התקוה להינצל מכל המעיקים והמציקים. ומכאן ניקח ביתר שאת את כלי הזיין של תפילה, להתחנן ולבקש מאת ה' שיצילנו מהם ומהמונם, ושחיש ואלתנו ופדות נפשנו.

וכפי שמוהר"ן מלמדנו: "כל השינויים שבעולם שה' יתברך מסבב בעולמו, שהם חוס וקור קיץ וחורף וכדומה, וכן השינויים בפרטיות בכל יום ובכל אדם ובכל מקום, הכל בשביל לרמוז רמזים להאדם שישבו אל הדרך הישר באמת, כפי אותו היום והשעה, כפי מה שמרמזים לו בכל עת. והכל על ידי השינויים הנעשים בכל יום על ידי תנועת הגלגלים שהקב"ה מנהיג אותם בחכמה נפלאה בכל עת ומחליף את הזמנים, והכל כדי לרמוז להאדם את הדרך הישר שצריך לשוב בו באותה העת והשעה. והפוגמים בזה, ואינם נותנים לב להבין כל הרמזים האלה, על זה נאמר ואת פועל ה' לא ביטו ומעשה ידיו לא ראו" (ליקוטי הלכות, הודאה ה.ה).

"התחייבים שמעו ועקרום הביטו לךאות" (ישעיהו מב, יח) - אסור לנו להימשך אחר כפירת הטבע לחשוב שיש כאן חלילה מנהגו של עולם שרשעים מתנצחים ביניהם, אלא לקשר הכל לאמונה הפשוטה, להבין את הרמזים ולהתחדש לצפות לישועה.

הערכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה'ק ותלמידיו

רבנו אמר: "אפלו מען איז שוין אַ ערליכער יוד אין דעם גלגול, ווער ווייסט וואס מען האט אנגעהארבעט אין יענעם גלגול" - "אפלו קָשֶׁהוּא כְּבֹד יְהוּדִי כְּשֶׁר בְּגִלְגּוּל זֶה, מִי יוֹדֵעַ מַה קָלָקַל בְּגִלְגּוּלוֹ הָעֶבֶר".

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 7:12 - ניץ ההמה 5:29 - מוזיק"ש 8:11 צאת השבת 8:30 - צאה"ש לר"ת 9:05

לכבוש את הגבול!

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן פחדו הדרו על גבול ארץ אדום לאמר

קברו של אהרן בהר ההר הוא "על גבול ארץ אדום", כך גם קברו של משה הוא "בגיא בארץ מואב" שהוא על גבול ארץ ישראל.

והדבר אומר דרשני: מדוע נקברו משה ואהרן על הגבולות של אדום ומואב?

סוד הדבר אומר מוהרנ"ט:

הקליפות עומדות תמיד על הגבולות והמצרים, לבלי להניח את האדם להיכנס לתוך גבולי הקדושה. וכשהם מתגברים, נאמר על ישראל "כל רודפיה השיגוה בין המצרים" (איכה א. ג.).

היפך הקדושה, הנקראת "נחלה בלי מצרים", שהיא חירות אמיתית מכל ההגבלות והמְצָרִים המעיקים.

ועם אלו המצרים, הייתה עיקר מלחמתם של משה ואהרן!

"ועל כן נסתלקו משה ואהרן על גבולי ארץ ישראל, כי מחמת עוונות ישראל לא יכלו לגמור בחייהם לכבוש אלו המצרים, אבל גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם וסוף כל סוף יכבשו כל אלו המצרים על ידי שהם נגנזו שם.

ועל כן דקדקה התורה וביארה במיתת משה ואהרן שהיו בגבול ארץ אדום ובארץ מואב, כמו שכתוב במיתת אהרן ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בהר ההר על גבול ארץ אדום וכו' 'אסף אהרן'. וכן במשה כתיב 'ויקבור אותו בגיא בארץ מואב'. כי עיקר גניזתם שם היה מחמת שהם מצרי הקדושה, כי עומדים על גבול ארץ ישראל, שזה עיקר המלחמה לכבוש המצרים הקשים. על כן נסתלקו משה ואהרן ונקברו שם, כדי שבגודל כוחם יכבשו גם מצרים אלו, שעל ידי זה נזכה להיכנס לארץ ישראל ולכבשה לנו לעולם, במהרה בימינו אמן" (ליקוטי הלכות, מצרנות ד. ח.).

שאלה:

לאחרונה זיכני ה' להצטרף לחבורת קודש הנוסעים חוץ לשוב להתבודד בשדות ויערות בחצות הלילה. אין מילים בפי לתאר את המתקוות הגדולה שיש בזה, וההודאה העצומה שאני צריך להודות על זה להשם יתברך.

אלא שמאריך, יש דבר שמטריד אותי, והוא ענין הפחדים שיש לי שם, והדבר מפריע לי לישוב הדעת, ויש לילות שהפחד מתגבר ביותר, ואיני יודע איך להשית עצות בנפשי. אשמח מאד אם תוכלו לכתוב על זה עצות וסגולות.

תשובה:

אשריך מה טוב חלקך אשר אתה זוכה לקיים בפשיטות עצת "הנייעור בלילה!"

עליך ועל חבריך היוצאים בחצות ליער, כותב מוהרנ"ט "יהי חלקי עמהם לעולם"...

"ועינין בספר 'עלים לתרופה' (מכתב רצ"ג) אחר שמביא שם בקצרה דברים מועטים מהתורה 'הנייעור בלילה', כתב שם בזה הלשון: היכן אנחנו בעולם, שזכינו לשמוע כזאת, ועדיין מתורתנו אנו רחוקים. ואני צועק בלבי עתה על הימים שעברו, כמה שנים שלא זכיתי לקיים זאת מריבוי המניעות, אבל אני משמח עצמי על המעט דמעט שזכיתי לפעמים לקיים מעט מזה, וגם מה שזכינו לפרש שיחנתנו ביום לפניו יתברך הוא גם כן יקר מאד מאד, כי לאו כל אדם זוכה לקיים כל הנ"ל בשלימות. **ואשרי הזוכה להתבודדות אפילו ביום, אבל אשרי ואשרי הזוכה לקיים בפשיטות 'הנייעור בלילה' וכו', עד שיזכה להיכלל על ידי זה בחיוב המציאות ולהעלות כל העולם התלוי בו, להיכלל בו יתברך שהוא מחויב המציאות, יהי חלקי עמהם לעולם!** עיין שם כל המכתב" (השתפה"ג נט).

ובקרוב ממש, תהיה עצה זו נחלת הכלל, וכל בית ישראל יזכו לקום בחצות ולהתבודד בשדות וביערות...

"ופעם אחת דיבר מו"ה רבי נתן צ"ל מהדרך הקדושה הזה של 'הנייעור בלילה' כפי שגילה זאת אדמו"ר הקדוש זצ"ל, ואמר אז בזה הלשון: **עוד יהיה זמן, שיהיה הדרך הזה דרך כבושה לרבים (כמו עכשיו הוא דרך כבושה בכל בוקר להניח טלית ותפילין)**" (שם).

ועתה נפנה לדבר בקצרה מענין הפחדים:

ובכן, ראשית כל, יש לדעת שריבוי הק' אמר על כך בפירוש שאין לחשוש בזה לשום פחד, כי ההולך להתבודד הוא בגדר של "שלוחי מצוה אינם ניזוקים".

"ואודות הפחדים שיש בזה, אמר אדוננו מורנו ורבונו, זכר צדיק וקדוש לברכה, שאם היה לו בן יחיד היה משלחו יחידי בלילה לשדה, ולא היה חושש לשום דבר. **ואמר זאת על כל אדם, שאין לו לפחד כלל (כי שלוחי מצוה אינם ניזוקים)**" (שם).

והדרך האמיתית איך להתגבר על הפחד, הוא להיזכר מהפחד הגדול שצפוי למי שאינו מתבודד ואינו חושב על תכליתו...

"ומו"ה רבי נתן צ"ל הוסיף לדבר בזה ואמר על זה כמו שכתוב בזוהר

כיצד מסלקים את הפחד?

הקדוש לענין הליכת כלב לחברון להשתטח על קברי האבות, ואיך לא ירא מהענקים שהיו שם, וכתב שם הזוהר הקדוש: מאן דאיהו בדוחקא לא מסתכל מידי, כך כלב, בגין דהוה בדוחקא לא אסתכל מידי ואתי לצלאה על קברי אבהו וכו', עיין שם. וכן בענין הזה, כל מי שיודע ומחשב את עצמו היטב שכהרף עין יפרחו ימיו ויצטרך לתת דין וחשבון מכל מעשיו, ולא יוותרו לו על שום דבר וכו'. **מי שמחשב את עצמו בכל זה, בוודאי לא יביט על שום פחד מהפחדים וכיוצא: ומכל שכן שבאמת אין בזה פחד כלל כנ"ל"** (שם).

ויש לציין ש"פ המבואר בליקוטי מוהר"ן תורה ט"ו, הרי שהתבודדות בעצמה, היא זו שמסוגלת לבטל את כל הפחדים. כי ע"י שהאדם מתבודד ודן ושופט את עצמו, הרי הוא מבטל מעצמו כל הפחדים. וכלשון רבינו שם: "שישפוט וידין בעצמו כל עסקיו, **ובזה יסיר מעליו כל הפחדים**, ויעלה בחינת יראה ברה ונקיה, ותישאר אך יראת השם ולא יראה אחרת".

ומאחר שביקשת גם 'סגולות', אציג בפניך כמה סגולות ועצות מספר המידות, לבטל ולסלק את הפחד, ותוכל לבחור בכל פעם אחת מהם:

"סגולה לבטל את הפחד, **לזכור אברהם אבינו**" (ספר המידות, פחד ד.).

"**בצדקה** תבטל את הפחד" (שם, ה.).

"סגולה לבטל את הפחד, **שתאמר: ה' צבאות**" (שם, ו.). [ואולי יוכל לומר "יי צבאות" ולהמשיך "עמנו משגב לנו אלקי יעקב סלה" וכו' וכו', כדי שיאמר פסוק שלם, ולא יאמר את השם בעצמו].

"על ידי **שתצייר שם אלקים לנגד עיניך**, ילכו הפחדים ממך" (שם, יב.).

"מאן דמבעת, אף על גב דאיהו לא חזי, מזליה חזי. ותקנתו, **ידלג מדוכתיה ארבע גרמידי (= אמות), או ליקרי קריאת שמע, או יאמר עיזי דבי טבחה שמיני מינאי**" (שם, יג.).

"מי שיש לו פחדים, **יזמר זמר של שמחה**" (שם, יד.).

"**הושענות חבוטים**, מסוגלים לבטל הפחד" (שם, טז.).

לסיום, לך נא ראה בשיחות הר"ן שיחה פ"ג, שהאריך שם רבינו בענין הפחד, שאין זה דבר שכלי אלא "יש דבר אצל האדם שאותו הדבר הוא מתיירא ומתפחד ממני הפחדים שהוא מתפחד מהם, ואף על פי שהוא יודע בדעתו בבירור חזק שאותו הענין שהוא מתפחד ממנו אינו יכול לעשות לו כלל, אף על פי כן יש לו פחד גדול מאד ממנו. כי אותו הדבר שיש אצל האדם, הוא מתפחד. כמו שאנו רואין שנמצאים כמה בני אדם שהם פחדנים גדולים שיש להם פחדים של שטות, והם בעצמן יודעים שזה הדבר אינו כלום, ואף על פי כן הם מתפחדים מאד".

ובסיום השיחה הוא כותב:

"ועל כן בוודאי אם האדם **יישב עצמו היטב היטב, בקל יוכל לסלק ממנו כל היראות והפחדים**, מאחר שיודע שבאמת אינם כלום. רק שיש דבר אצלו שהוא מתיירא, על כן בקל יוכל לשבר ולסלק הכל, כי האדם הוא בעל בחירה, ובקל יוכל להרגיל דעתו לסלק ממנו אותו הדבר שממנו באים כל הפחדים שלו".

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע
מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמנער שלי"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

ספר דרך אמונה

מדברי ראשונים ואחרונים ובמיוחד מדברי הבעש"ט ותלמידיו זיע"א - נלקט ע"י אדמו"ר מתולדות אהרן זצוק"ל

כשאומר 'אני מאמין' באמונה שלימה כן נתעורר עליי אור האמונה מהשי"ת

עיקר האדם להתחזק באמונה יתירה ובתמימות פשוטה בה' ובתורה הקדושה, ודיבורי קודש הם סגולה נפלאה, כי בהדיבור נכלל כל השכליות וחיות הקודש, והדיבור אינו נפרד מן ה' ח"ו, כי בה רשום כל הרצון עם כל הבחינות קדושה, וכאשר אומר אדם 'אני מאמין' באמונה שלימה כו' כן נתעורר עליי אור האמונה מהשי"ת. (ספר יסוד העבודה מכתב טז)

הדיבור פועל ומעורר הלב על ידי כ"ב אותיות

ותדבר באמונה, כי הדיבור מעורר הלב, כמוכא בספר חובת הלבבות (התחלת שער היחוד) על הכתוב (דברים י. 11) והיו הדברים האלה על לבך, כי הדיבור פועל בלב על ידי כ"ב אותיות שבהם נבראו כל העולמות, וקבעם הקב"ה בפה לעורר בהם כח כל העולמות. (ספר שומר אמונים מבוא השער פרק ג)

יסוד המחלוקת בין שיעור חזו"א לשיעור רבי חיים נאה

אצבע וחומש אצבע.

הדין נותן שאם נמדוד את שני השיעורים, השיעור נפח של ביצה וחצי, והשיעור של האצבעות, התוצאה תהיה זהה, שהרי שניהם מכוונים לשיעור של רביעית. אבל כמה מגדולי האחרונים ניסו הדבר וראו שאין התוצאות דומות, והשיעור של האצבעות הוא כמעט כפול משיעור הביצים, על כן קבעו שמוכרחים לומר שהביצים נתקטנו במשך הדורות, (ולא מסתבר לומר שהאצבעות נתגדלו, כי החוש מעיד להיפך על חולשת וירידת הדורות). ויש להחמיר כפי השיעור הגדול של האצבעות.

דעת הגדולים שהביצים נתקטנו

זוהי שיטת הנודע ביהודה (צ"ח פסחים טז:ז) החתם סופר (ש"ת או"ח סי' קצו) והבית אפרים (או"ח סי' קצו וקפא). וכך נתקבלה שיטה זו אצל הגר"א (מעשה רב סי' קה) הגר"ח מוואלז'ין (שערי רממים סי' קסה) ורבי עקיבא איגר (ש"ת החדשות סי' לט) ששיעור שיעור חלה ומקוה כפי השיעור הגדול. וכתב החזון איש (שם סי' קה) שעל פיהם נהגו כל בני הגולה ונתפרסם בכל הספרים הבאים אחריהם שביצים שלנו קטנים הם וזו היא עיקר ההוראה.

והעיד החזון איש (שם) בשם הגאון רבי בן ציון ידלר ז"ל שהיה ממונה על תיקון עירובין בירושלים, שהגאון רבי שמואל סלטנ זצ"ל זקן ההוראה של ירושלים היה מקיל לשער פריצה של עשר אמות כשיעור הגדול, והיו אלפי רבבות ישראל מיקירי ירושלים נושאים משא בחוצות ירושלים על פי הוראת רבם באין מוחה ומערער, ומכאן הוכיח שגם מנהג רבני ירושלים היה כדעת הגדולים הנ"ל.

ממידות המטבעות מוכח שלא נתקטנו

מאידך, הגאון רבי חיים נאה האריך להוכיח בספרו 'שערי תורה' שהביצים לא נתקטנו, ועיקר יסודו בנוי על דברי הגאונים והראשונים שכתבו לשער מידות הביצים על פי מטבעות ה'זוז' וה'דרהם', וחקר המידות לפי זוויי בכל דהרה הטורקי וראה שהיא זהה למשקל נפח הביצה של ימינו. וכתב שגם בדורות האחרונים היה נמשך המנהג לשער במידות הביצים של ימינו.

כך משמע גם מלשון המשנה ברורה (סי' רנא ס"ג בביה"ל ד"ה של רביעיית) שמנהג העולם היה לשער כשיעור הקטן, אלא שלמעשה חשש להחמיר באיסור דאורייתא כשיעור הגדול (וכ"ה בס"י תפ"ס ק"א). [אמנם כידוע על בירושא את הגביע על החפץ חיים שהיה מקדש עליו גם לאחר הדפסת המשנה ברורה ואין בו כשיעור הגדול].

הדרהם הטורקי והמצרי

ונהג החזון איש השיב על דברי רח"ו שיתכן כי בזמן הגאונים והראשונים היו מטבעות גדולים יותר, ואי אפשר לשער כיום במטבעות. אכן לפי הממצאים בימינו הוכח כי גם המטבעות שבזמן הראשונים והגאונים לא היו יותר גדולים, ובספר מידות ושיעורי תורה כתב, שאפילו הגר"ח נאה ז"ל ששיער בדרהם

יש להסתפק במה שמצוי בחתונות שעורכים ויקודים לאחר הסעודה קודם ברכת המזון, ובדרך כלל על ידי הריקודים מתייגעים ומזיעים ויש צורך לשתות, האם צריכים לברך ברכה ראשונה על השתיה הגם שעדיין לא ברכו ברכת המזון, או שהשתיה הזאת נחשבת כחלק מן הסעודה?

מקור הספק הוא: **דבשולחן ערוך** (סי' קעז ט"ז) פסק ה**רמ"א** שאין מברכים על שתיה שבתוך הסעודה לפי שאין דרך אכילה בלא שתיה, ועל כן נחשב המשקה כדברים הבאים מחמת הסעודה. ויש מקום לומר דזהו דוקא שהשתיה באה מחמת סיבת האכילה, לשרות המזון שמעיים, אבל כשהשתיה באה מחמת הריקודים ולא מחמת האכילה, אינו נפטר בברכת המוציא וצריך לברך עליו שהכל.

וכסברא זו הביא **הבית יוסף** (שם) בשם ספר **אוהל מועד** על מי שברך על היין בתוך המזון ולאחר שגמר לאכול קודם ברכת המזון הפליג בשיחה מרובה, ומרוב השיחה נעשה צמא לשתות יין, דאז אינו נפטר מברכת היין שברך בתוך המזון, שהיין שבתוך המזון בא לשרות המזון שבמעיים ואילו יין זה בא מחמת רוב שיחה. הרי שמי ששתה מחמת סיבה צדדית באמצע הסעודה, לא לשם שריית המזון שבמעיים, אינו פָּיִן הבא מחמת המזון שבסעודה.

אמנם, למעשה **הורו הפוסקים** שהמנהג שלא לברך בשום אופן באמצע הסעודה,

שתיית משקים בחתונה בשעת הריקודים

גם אם סיבת השתיה היא מחמת הריקודים. ויש לחלק, דרק לענין ברכת 'בורא פרי הגפן' שמברכים עליו בתוך הסעודה אין היין הבא לצמאון נפטר ממה שברך כבר על יין שבא לשרות המזון שבמעיים. אבל בסתם משקה שנפטר בברכת המוציא, אין אנו מתחשבים בפרטיות אם שתיה זו בא מחמת מזון או מחמת צמאון, דתמיד שתיית מים נחשבת כחלק מהסעודה. וכן העלו בספר **וזאת הברכה** (עמ' 70) ו**שערי הברכה** (פ"ח הע' טו).

וכן נראה לפי מה שכתב המחבר **בשולחן ערוך** (שם) שמי שהיה צמא קודם הסעודה ולא רצה לשתות אליבא דריקניא ולכן שתה רק לאחר אכילת הפת, אין צריך לברך על השתיה, שגם בזה אנו אומרים כי שתיית המים בא בסיבת הפת. והיינו, דאף שכוונתו לשתות לצורך צמאון, כיון שרצונו לשתות בתוך הסעודה אפילו שזהו מחמת סיבה צדדית, הרי משקה זה נחשב גם לצורך אכילה. והוא הדין בחתונה שהריקודים הם חלק בלתי נפרד מהשמחה, והשתיה באה מחמת הריקודים שבתוך הסעודה, נחשבת השתיה כבאה מחמת הסעודה.

וכן הסביר לן **השולחן ערוך הרב** (סי' קעז ט"ב) שכל שתיית מים ומשקים אפילו במשך כל היום היא מחמת הסעודה, שרוב הצמאון היא מחמת אכילה. ולכן אם באים בתוך הסעודה אפילו על ידי סיבה רחוקה הרי הם טפלים לסעודה, וברכת הפת שהוא עיקר הסעודה פוטרתם.

הכרעת פוסקי זמנינו

למעשה הכרעת גדולי הדור האחרון דמעיך הדין אנו נוקטים כשיעור רבי חיים נאה, אלא שבמצוה דאורייתא מחמירים לכתחילה כשיעור חזון איש. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' טו) שאין להכחיש סתימת הטור ושו"ע שמשמע שלא נתקטנו השיעורים, ואין לומר בשום אופן שמיות סתימת השולחן ערוך עד היום נתקטנו הביצים, שזה דבר שהחוש ודעת תורה מכחישו. וכן מובא בשם הגרש"א ז"ל (הלי"ש ח"ב עמ' 5) שעיקר ההוראה היא כמו שבייר הגר"ח נאה ז"ל בספריו וכן היה המנהג בירושלים מקדמת דנא.

כזית של ימינו

יש לדעת כי גם החזון איש לא החמיר רק בדבר שנקבע השיעור לפי אצבעות או לפי ביצים, כמו שיעור חלה ומקוה ורביעיית. אבל בדבר שקבעו חז"ל השיעור לפי כזית, כמו כזית לענין ברכה אחרונה וכדו', דעתו שאפשר לשער כמו כזית בזמנינו, דבזה אנו הולכים כפי דעתו של רואה (ורק בדאורייתא החמיר לכתחילה לשיעור הגדול). וכן מובא בארוחת רבינו (ח"א עמ' קעז ח"ב עמ' קע) בשם החזון איש שמעיך הדין שיעור כזית הוא כגודל זית בינוני של היום. ומובא בשם האבני נזר ז"ל שסימן על אצבעו עד אחרי הציפורן מעט, ואמר 'בכשיעור זה יש כזית' (מידות ושיעורי תורה עמ' קי).

הטורקי הגדיל שיעורי הנפח בכ-13%, דרהם הטורקי משקלו 72 גרעיני שעורה, ואילו הדרהם המצרי שהיה בזמן הרמב"ם היה משקלו 64 גרעיני שעורה. ואם לדעת הגר"ח נאה שיעור נפח הביצה הוא 57.6 סמ"ק, המציאות הינה כי לפי הדרהם של הרמב"ם הוא 50 סמ"ק.

וראיתי מי שכתב כי בעיר פומפיי שבאיטליה התפרץ הר געש בשנת ג'תתל"ט וכיסה את העיר באפר בצורה נדירה מאד ששימרה את כל העיר, ומדת הביצים שנשתמרו תואמת את זו של הביצים שבמינו (צ"ח באוצר הגאונים מסכת יום טוב עמ' 61).

האנשים נתקטנו

בספר לב ים (עמ' סא) כתב שאפשר לומר שהאצבעות נתגדלו לעומת הדורות הראשונים, ובמידה היה מידת האצבעות זהה למידת הביצים של ימינו. כי כפי הנראה האנשים שבדורות שעברו היו כולם נמוכים, שריונות הלוחמים שאנו מוצאים מזמן הראשונים הם קטנים כאילו היו עשויים לילדים, וכן מיות יונות שבזמנם אין אדם שבזמנינו יכול לישון בהם רק ילדים, גם בכירות לרחיצת יזיים שמאותם זמנם אם אדם בזמנינו רוצה לרחוץ בהם צריך לכפוף עצמו מלא קומתו, וכן נראה מעצמות הישנות וכדו', ומגובה הפתחים והדלתות שבזמן הראשונים שגובהם בין 160 ס"מ ל-170 ס"מ ונראה כאילו נבנה הכל לננסים.

ועל למוֹד הַפּוֹסְקִים הַיְהוּדִים מֵאֵד מֵאֵד בְּיֹתֵר מִכָּל הַלְמוּדִים... וְהוּא תְקוּן גְּדוֹל מֵאֵד מֵאֵד... וְאָמַר, שֶׁפֶל אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי מְחַיֵּב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וְיוֹם 'פּוֹסְקִים' וְלֹא יַעֲבֹר.

עד היכן מגיע כח הצדקה!

ר' ליפא

מנעמירוב (ד)

(כפי שסופר בשבוע שעבר, ר' ליפא נתרחק מרבינו מחמת רצונו לממון. כעת נמשיך לספר מעניין זה)

צערו של רבינו ז"ל

רבינו ז"ל היה לו צער גדול ממה שר' ליפא נתרחק ואינו בא לפניו, והפליג מאד מגודל צער והיסורים שיש לו מזה שנתרחק ממנו, ולכאורה נרמז ר' ליפא בשיחת רבינו ז"ל המבואר בשיחות הר"ן (סי' קפ"ט) דאיתא שם: "כשאחד מאנשינו שהיה מקורב מתרחק עצמו חס ושלום, יש לי צער כזה ממש בלבי ככל הנ"ל. וסיפר אז מאחד שנתרחק באותן הימים, ואמר שיש לו ממנו כל צער הנ"ל".

וכן מסופר בימי מוהרנ"ת, שבשנת תקס"ה אחר חג השבועות בעת שמוהרנ"ת היה אצל רבינו ז"ל ועסק בכריכת הספר הנורא ליקוטי מוהר"ן, שהיה עד אז בקונטרסים מפוזרים כמו שנכתבו בעת אמירתם, דיבר אז רבינו ז"ל מענין צער וייסוריו הקשים שיש לו מחמת העסק שעוסק עמנו לקרבנו להשם יתברך, ואז הזכיר גם את צערו מהתרחקות רבי ליפא. וכך מובא שם:

"והזכיר אז אחד מחברנו שנפרד ממנו"

"וסיפר אז כל זה לענין יסוריו מבניו ויוצאי חלציו, שכל יסוריו הוא מחמתנו, מחמת שעוסק לקרב אותנו להשם יתברך. והלא כוונתו באמת לשמים, ובוודאי רצון השם יתברך באמת שיעסקו בתיקוננו לקרבנו אליו יתברך, כי זה עיקר כבוד השם יתברך ורצונו וכו', ואף על פי כן יש לו יסורים ועונשים כאלו מחמת זה דייקא, אך זה הוא דרכי ה' שאי אפשר להבינם כלל בשום אופן.

ואמר אז שזה יודע על עצמו זכות, שגם כשבאין לפניו ומספרין לו צער מתינוק אחר שנחלה ח"ו, כדי שיתפלל עליו, יש לו גם כן צער ויסורים כאלה ממש שיש לו מנכדו הנ"ל, שמרגיש כל גניחה וגניחה של התינוק (שקורין קרעכץ) בלבו כנ"ל (עיין שיחות הר"ן סי' קפ"ח).

גם כשאחד נפרד ח"ו מחבורת הכשרים המקורבים אליו, יש לו גם כן כל צער הנ"ל. והזכיר אז אחד מחברינו שנפרד ממנו, והפליג מאד מגודל הצער והיסורים שיש לו מזה" (ימי מוהרנ"ת ח"א אות ט'), וכ"כ בשיחת הר"ן סי' קפ"ט, והאחד הזה היה ר' ליפא.

"היה עליכם לזרוק אחד"

ופעם אחת נסעו אנ"ש מעיר נמירוב לברסלב לקבל פני רבינו ז"ל, ביניהם היה גם ר' ליפא שלא היה לבו שלם בהתקרבות לרבינו ז"ל. והיה באמצע הנסיעה שנסעו כל בלילה, תעו מאד בדרך עד שנסעו כל הלילה, ובהגיע אור ראו שבאו בחזרה לנעמירוב, וכשבאו אחר כך לרבינו ז"ל סיפרו לו כל הנסיעה ואיך טעמו בהדרך,

ענה ואמר: הכל הוא בשביל אחד שלא רצה בלב שלם [והוא היה ר' ליפא] איהר זאלט געוועזען איינעם אראפ ווארפין [= היה עליכם לזרוק אחד!] (אבני בוזל, ערך רבינו ז"ל אות כב).

דקדוק הלשון היה לו לכתוב לשון הווה כמו "חונן ומלוה, מפזר ונותן" ולא בלשון עבר?

ומתרץ ע"פ הסיפור הידוע (מובא ברש"י סנהדרין מד'): **במוכס רשע מבני ישראל שמת**, ובו ביום מת **צדיק גדול**, ובאו כל בני העיר ונתעסקו במיתתו של אותו גדול, ואילו קרובי אותו מוכס ליוו את מיתתו. לפתע נשמעו קולות של אויבים, והניחו כל המלוים את שתי המיטות וברחו. ורק תלמיד אחד מסר את נפשו שלא לעזוב את מיטת רבו הצדיק, ונשאר לעמוד לידה עד שחלפה הסכנה וכל המלוים חזרו.

אך הנה כשחזרו גדולי העיר לקבור את החכם טעו ונתחלפה להם מיטתו של החכם במיטת המוכס, ונטלוה וליוו אותה בכבוד גדול.

עמד התלמיד מוסר הנפש וצעק בקול גדול שלא זו היא מיטת החכם, ולא הרגישו בו, עד שהגיעו קרובי המוכס ונטלו את מיטת החכם וקברוה בקבר זול.

נצטער אותו תלמיד מאד מה חטא רבו להיקבר בבזיון, ומה זכה אותו רשע להיקבר בכבוד רב זה. נראה לו רבו בחלום ואמר לו: אל תצטער, בא ואראה לך בגן עדן את הכבוד גדול שעושים לי, ואף תראה את אותו האיש מתייסר בגיהנם בעונשים כבדים. ודע לך, שכל הנעשה בעולם מושגח מאת הש"ת בדקדוק רב, והסיבה שנענשתי להיקבר בבזיון הייתה משום שפעם אחת שמעתי בגנות **תלמיד חכם ולא מחיתי**, ואילו הסיבה שהמוכס זכה לכבוד גדול במיתתו היא משום שפעם אחת הכין סעודה לשר העיר ולא בא שר העיר וחקלם המוכס לעניים, ובעבור זאת זכה בשעת פטירתו שציבור גדול של יהודים הלכו ללוותו לבית עולמים.

ומבאר האר"י דמדוע קיבל שכר המוכס שכר גדול כזה עבור כך, והרי לא הייתה כוונתו בהכנת הסעודה עבור העניים, והרי רק בדיעבד בלית ברירה נתן לעניים, ומדוע תיחשב לו לצדקה עד כדי כך שקיבל תגמול עבור זה? אלא זהו כוונת הפסוק שלא כתב בלשון הווה, אלא "פזר" לשון עבר - שלכתחילה לא כיון את הכסף לצדקה אלא שלבסוף יצא שפיזר [בלשון עבר] את הכסף לצדקה, אעפ"כ גם זה לצדקה יחשב, אע"פ שזה רק בדיעבד...

ומדברי האר"י משמע שגם סוג צדקה כזו של "בדיעבד", שכרה "לעד". כי הרי את חידושו הוציא מהפסוק הזה שסימו הוא "וצדקתו עומדת לעד", היינו שפסוק זה מחדש לן עד היכן כוחה של צדקה, דמקבלין שכר לעד ולנצח אף עבור צדקה שהיא בבחינת "פזר" שלא נעשתה אלא בדיעבד...

ודבר זה הנלמד מפסוק זה הוא חידוש שלא מציינו בשאר מצוות... ועל פי זה יובן הסיפור של ר' עקיבא ור' טרפון. שבאמת לכתחילה לא הייתה כוונתו של ר' טרפון שר' עקיבא יחלק את הכסף לצדקה, ורק לאחר שר' עקיבא הוציא ממנו בחכמה וחילקו לצדקה הסכים עמו, ועל זה רצה ר' טרפון לדעת אם אף באופן כזה של בדיעבד, לצדקה יחשב. ונטלו רבי עקיבא והראה לו את הפסוק "פזר" וגו' שממנו משתמע שאף כשאין לבו לכתחילה לתת צדקה, אעפ"כ שכרו הרבה מאד וכו'.

ולכן נשקו וקרא עליו "רבי אלופי", כי הוא האיר לו פשת בפסוק שמעולם לא הבינו באופן כזה...

נמצא מכאן זה דעינין החסד כוחו רב יותר משאר מצוות שהוא קיים לעד - גם אם אין עושים אותו בשלמות!

חז"ל (מסכת כלה פ"א) מספרים שפעם אחת פגש **רבי עקיבא** את **רבי טרפון**, שהיה עשיר גדול, ושאל אותו אם הוא מוכן לתת לו סכום גדול של כסף כדי לקנות בו קרקעות בגודל של עיר אחת או שתיים. נעתר רבי טרפון לבקשתו, ומסר לו ארבעה אלפים דינרי זהב. נטל רבי עקיבא את דינרי הזהב וחילקן לעניים.

לימים נפגש שוב ר' טרפון עם רבי עקיבא, ושאל אותו: היכן העיירות שלקחת לך? תפס רבי עקיבא את רבי טרפון בידו והביאו לבית המדרש, והביא ספר תהילים והניחו בפניהן והיו הולכין וקורין עד שהגיעו לפסוק זה: "פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד", אמר לו רבי עקיבא: זו העיר שקניתי לך! עמד ר' טרפון ונשקו ואמר לו: "רבי אלופי, רבי בחכמה ואלופי בדרך ארץ", והוסיף לו ממון לחלק לצדקה...

והנה כל הרואה דברי חז"ל הללו עומד משתומם: מה אירע כאן, ומה חידוש שחידש ר' עקיבא לר' טרפון? וכי לא ידע ר' טרפון פסוק זה? וכן מה היה התפעלותו דוקא מפסוק זה המדבר בשבח הצדקה, וכי עד פסוק זה לא מצאו בכל התהילים שקראו יחדיו עוד פסוק המדבר בשבח נותני הצדקה, עד שקראו משום כך רבי ואלופי!?!...

ויבואר ענין זה ע"פ דברי האר"י ז"ל (בלשון מאמרי חז"ל ב"ב י): המקשה על מה שכתוב באותו פרק בתהילים (ק"ב): "טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו במשפט וגו', פזר נתן לאביונים" וכו', וקשה דלפי

ביום ראשון הבעל"ט

מתחילים כלל אנ"ש את ספה"ק

לקוטי הלכות

חלק ב'

כלל חברי קהילתנו מתלכדים יחד ומצטרפים ללגיונו של המלך

הודיע הרבנים
הקדושים
במדינת ישראל
ביום יום ראשון ט"ו באדר תש"ל
בית המדרש
של הגרי"מ שכתער שליט"א

<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' מנחם שוארשין שליט"א להלל אורו בן ענ"כ בת הרה"ח ר' צבי זאב ליבשיטא שליט"א לשון יה"ר שיוכו לבנות בית נאמן בישראל ברוך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' מאיר שמוחה סטארט שליט"א להלל נישואיו בן הר"ן נתמן שיהאל הי"ו ענ"כ בת הרה"ח ר' יעקב מאיר פרבר שליט"א יה"ר שיוכו לבנות בית נאמן בישראל ברוך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' יעקב יושע וויזשוויצער שליט"א להלל אורו בן הבה"ח אברהם יוסף נ"ו ענ"כ בת הרה"ח ר' דוד איראס שליט"א יה"ר שיוכו לבנות בית נאמן בישראל ברוך רביה"ק זיע"א</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' יעקב עקיבא פורגס הי"ו ולחוננו הרה"ח ר' נתמן אברהם ראטנבערג שליט"א להלל חולדת הפן הנכד יה"ר שיוכה לגדלו לתורה לחופה ולמשפט ולירוב נחת דקדושה</p>
---	---	--	--